

УДК: 821. 161. 2

Галина СОКОЛ,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології та перекладу
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
(Україна, Івано-Франківськ) halyna4@ukr.net

Ірина КЛЮФІНСЬКА,

доцент кафедри філології та перекладу
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
(Україна, Івано-Франківськ) irynaklyufinska@yahoo.fr

ТЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПОВІСТІ ГАЛИНИ ЖУРБИ «РЕВОЛЮЦІЯ ІДЕ»

У статті здійснена спроба проаналізувати проблеми пробудження національної свідомості та утвердження національної ідентичності серед волинського селянства в 20–30 роки ХХ століття. Через призму специфіки побудови художнього світу повісті Галини Журби «Революція іде» простежено резонансність виявів особистісно-психологічної домінанти письменниці та стильової домінанти її прози. Водночас, наводяться приклади мовно-стильового забарвлення багатоголосся її персонажного світу, і майстерно віднайдені ключових образів-метафор. Продемонстровано поліфонічність та стереофонічність мозаїчної картини світу, створеної Галиною Журбою, що включає як координатну пряму глухе волинське село Незабитівку, де пульсує відлуння київських та всеукраїнських подій.

Ключові слова: національна ідентичність, стиль, стильова домінанта, особистісно-психологічна домінанта.

Лит. 11.

Halyna SOKOL,

PhD (Philology), Associate Professor at the Department of Philology and Translation,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
(Ukraine, Ivano-Frankivsk) halyna4@ukr.net

Iryna KLYUFINSKA,

Associate Professor at the Department of Philology and Translation,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
(Ukraine, Ivano-Frankivsk) irynaklyufinska@yahoo.fr

THE TOPIC OF NATIONAL IDENTITY IN THE SHORT NOVEL «THE REVOLUTION IS COMING» BY HALYNA ZHURBA

The rise of national consciousness and establishment of national identity among Volhynian peasantry in the 1920-1930s are analyzed in the article. The manifestations of the author's individual and psychological dominant ideas and stylistic dominants of her prose are studied in terms of specific nature of the artistic world in the short novel «The Revolution Is Coming» by Halyna Zhurba. The examples of linguistic and stylistic colouring of the characters' world polyphony and of the skillfully defined image metaphors are provided. The authors demonstrate the polyphony and stereophonism of the mosaic world view in the remote Volhynian village of Nezabytvka, created by Halyna Zhurba and reflecting the echo of the Kyivan and Ukrainian nationwide events.

Key words: national identity, style, stylistic dominant, individual and psychological dominant ideas.

Ref. 11.

Галина СОКОЛ,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології і перекладу
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
(Україна, Івано-Франківськ) halyna4@ukr.net

Ірина КЛЮФІНСКАЯ,

доцент кафедри філології і перекладу
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
(Україна, Івано-Франківськ) irynaklyufinska@yahoo.fr

ТЕМА НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В ПОВЕСТИ ГАЛИНЫ ЖУРБЫ «РЕВОЛЮЦИЯ ИДЕТ»

Статья пытается анализировать проблемы пробуждения национального сознания и утверждения национального самосознания среди крестьянства Волыни в 20–30 годы XX века. Через призму специфики формирования художественного мира повести Галины Журбы «Революция идет» прослежено резонансность проявления личностно-психологической доминанты писательницы и стилиевой доминанты ее прозы. В то же время, наводятся примеры окраски языкового стиля многоголосия мира ее персонажей, и искусно найденных ключевых образов-метафор. Продемонстрировано полифоничность и стереофоничность мозаичной картины мира, созданной Галиной Журбой, которая включает как координатную прямую глухую волынскую деревню Незабытвку, где пульсирует эхо украинских и киевских событий.

Ключевые слова: национальная идентичность, стиль, стилиевая доминанта, личностно-психологическая доминанта.

Лит. 11.

Постановка проблеми. Проблема художнього мислення письменника – одна з центральних у літературознавстві, адже вона є головним системотворчим і стилетворчим чинником. Ще в запропонованій свого часу В. Виноградовим концепції «образу автора», яка знайшла органічне продовження і в праці французького дослідника Е. Геннекена, реалізувалась ідея про те, що особистість автора обов'язково знаходить своє відображення у його творах. Наукові ідеї В. Виноградова, пов'язані з проблемою образу автора, знайшли розвиток у працях багатьох літературознавців другої половини XX століття й оформились у концепцію «художнього мислення автора» (О. Семенець, Г. Ключек). Літературознавець Г. Ключек вибрав систему категорій аналізу «художнього мислення», серед яких і «спрямованість художнього мислення». Дослідник підкреслює: «Спрямованість художнього мислення прямо співвідноситься зі спрямованістю особистості письменника» [6, 69]. Спрямованість особистості, що, у свою чергу, пов'язана з таким рядом важливих психологічних понять, як інтерес, потреба, мотивація, домінанта, ідея, виконує роль головного системотворчого чинника. Таким чином, художньо-образна система літературного твору також є реалізацією мотивів творчої діяльності автора: «Виразальна система письменника – це матриця, у якій відображено всі домінанти і моменти письменницької спрямованості, його цільові настанови» [6, 72].

Аналіз досліджень. Тема цього дослідження вмотивована необхідністю прочитання творчої спадщини Галини Журби, яскравої і несправедливо забутої письменниці, проза якої й досі залишається явищем мало вивченим. Літературознавчі дослідження цієї прози не чисельні: розділ з монографії С. Андрусів [2, 8–14], статті Ф. Погребенника та В. Шевчука. У дослідженні С. Андрусів заявлені й реалізовані підходи до вивчення принципів художньої реалізації національної ідентичності, однак основна увага сконцентрована

переважно на першій повісті – «Зорі світ заповідають». Найновішим дослідженням творчості Галини Журби на даний час є розділ монографії Н. Мафтин «Західноукраїнська та еміграційна проза 20–30-х років ХХ століття: парадигма реконквісти» [10, 277–302].

Мета нашого дослідження – прослідкувати специфіку художньої реалізації проблеми утвердження національної свідомості серед волинського селянства 20–30 років у повісті Галини Журби «Революція іде» та вияскравити чільні риси художнього мислення письменниці.

Виклад основного матеріалу. Хоча Галина Журба не прагнула долучитися до будь-яких літературних угруповань, проте твори цієї авторки «цілком відповідали загальній меті західноукраїнського письменства, меті, що об'єднувала митців різних ідейних скерувань: утверджувати духовний образ України, національний Космос, сакральні українські міфологеми, а відтак зводити міцні підмурівки «держави слова» держави духу» [10, 278]. Саме мотиваційною настановою утверджувати українську національну ідентичність зумовлений вибір письменницею і наративної стратегії, і епічного розлогого мислення, й усієї композиційної та образної системи її повістевий діалогії.

Уже на першій сторінці повісті письменниця змальовує традиційне українське село, але робить це своєрідно, використовуючи персоніфікацію: «Село спочиває. Кожухом білим накрилося, приплющило вії, покурює люльку. [...] Село покурює люльку, дрімає. Ніщо його не штовхне з дрімоти. [...] Село байдуже здвигнуло плечима, розплющило ліниво око. [...] Село розплющилося, стрепенулося, насторожило вуха. Ніздрі ловлять дух з простору» [4, 5–6]. Таке «активне використання метафори, зокрема її різновиду – персоніфікації» Н. Мафтин вважає однією з особливостей авторського стилю Галини Журби. Адже творячи символічний образ волинського села, що прокидається з зимового сну, письменниця «проектуює» образну заданість паралельного символічного ряду: національна революція, покликана розбудити свідомість українського селянства, знівільовану в імперській системі буття, асоціюється з весною.

Персональний світ повісті деталізується дещо пізніше – на перших же сторінках твору письменниця змальовує схвильовану юрбу. Галина Журба глибоко передає емоційний та психологічний стан натовпу, його розгубленість, напругу, прагнення та сподівання – «Щось тремтить у повітрі, мов електрика» [4, 17]. У поліфонії голосів з юрби виразно звучать окремі репліки персонажів, що переростають у промови. Багатьох переповнювало бажання висловитись, серед них і Сопрон. Спочатку його не слухали, та коли прозвучали такі зрозумілі кожному селянину слова: «А як тепер кажуть, вийшла якась слобода, то най наділять землі» [4, 18]. Так прокидається свідомість народу, свідомість тих самих людей, які ще вчора мовчки терпіли будь-яку наругу та знущання. Одне – єдине слово – Україна – якимось дивним чином пробудило їх, стрепенуло, сповнило вірою в себе, викликало давнє бажання – висловити все, що накопилось на серці: «Важке, як оливо, слово, що висіло у всіх на думці й збиралося над плочою, мов залізна крапля, – капнуло» [4, 19]. Вдало знайдений письменницею мікрообраз – слово, мов залізна крапля, сконденсовує в собі чільну проблему твору. Закладений в семантиці цього образу потенціал як енергія стилю й енергія архітектоніки твору вказує й на початок чогось важливого й грандіозного, що так довго було незворушним, і яке тепер спинити буде неможливо: початок самоусвідомлення. Не даремно «земля» й «Україна» лунає чітко над багатоголоссям юрби.

Галина Журба змальовує персонажів, які по-різному сприйняли історичні зміни в країні та в селі, по-своєму переживають їх відповідно до власних поглядів та переконань. Вирізняється епізодично згаданий персонаж – Ігор Славутич. Прізвище, яким наділила його авторка, вказує на її власну симпатію до нього. Гемінь одразу вгледів

у ньому однодумця, хоча й дивувався, бо вперше бачив «українця студента»: «Була в ньому дивна простота, сполучена з панською вибагливістю. Говорив весь час виключно по-українськи, зі спокійною гідністю, і якось непомітно присилував усіх майже перейти на цю мову» [4, 76]. Молодий телеграфіст, дивлячись на цього юнака, зрозумів, що перед ним яскравий представник раси, «яку не встигли з'їсти москалі ні поляки і яка ще залишилася нам» [4, 77]. Такі риси свідчать про глибоке козацьке коріння, адже саме в «українському козацтві знаходять віртуозний вираз і національна вдача, і буяння вільної індивідуальності» [7, 82]. Молода людина без комплексу раба, сповнена власної гідності, – такими хотіла бачити письменниця справжніх українців.

Зміни відбуваються й у світогляді родини Паліїв: Григорій збирається до Києва на Всеукраїнський Національний Конгрес – його делегували однополчани, а його донька Дарка знає, що батько поїхав «Україну вибирати». Дитина також сповнена світлих мрій – хоче ходити до школи та навчатись рідною мовою.

Персональний світ повісті – поляризований: адже не всім до вподоби зміни, принесені весною й революцією. На фоні свідомого національного піднесення письменниця показує й таких перешиванців, як Праскева Миколаевна Рудікова і Муся Мамалиженко, яка нізачо не визнає себе україною. Були й такі, кого слово «Україна» драгувало і обурювало: «Я пятьдесят сім годов прожив на світі й не чув про Україну» [4, 81]. Особливо загострювались суперечки, коли мова заходила про «одделеніє» від Росії. Суддя Куляпкін, агітуючи за «вселюдські права», обурювався: «Вимагати автономії для цілого «юга Рассії», це значить згубити Росію. Знищити загальне діло» [4, 84]. Інший персонаж, що ратує за «православний народ в аднаво Бога» [4, 88] – Митрофан Зевакін. Та у відповідь чує лагідні та спокійні слова Палія: «Ну, поглянь, Митрофане, на себе і на мене, хіба-ж ми подібні? І виговор, і вдача, і хвігура навіть зовсім інша» [4, 87–88]. На рівні поведінкової моделі персонажів Галина Журба підкреслює усвідомлення ними, ще вчора затурканими темними селянами, тієї «інакшості», що вирізняє їх від чужинців зайд, а спокійна й врівноважена відповідь Григорія є прямим доказом того, що «Така суто чоловіча риса характеру, як хоробрість, в українців має невойовничий, неагресивний кшталт (...), передовсім пов'язана з утвердженням власної гідності, надзвичайно важливого моменту української екзистенції» [1, 114]. Зевакін же «стояв озлоблений, чужий. Уперше відчув свою чужість серед цих людей і вони так само» [4, 89]. Ще більшу лють викликають у Митрофана розмови про національну школу та армію: «Как? По-хахлацкі чтоб па школам учілі? Да ти-ль с ума сашол? Войско хахлацкое чтоб било? Иш чево захател! А гдеже па-твоєму твая-то земля?» [4, 91]. Слово «український» він ігнорує, а вживає лиш принизливе «хахлацкій» і ніяк не погоджується визнати Київ, Полтаву, Житомир та Одесу українськими містами. В образі Митрофана чітко проявляється риса, що на думку багатьох дослідників «закорінена в російській душі»: схильність до месіанства як «спроби «ощасливити» світ, привнести істину в життя», як потреби вселюдського «переобустройства», відмови від індивідуалізму заради планетного «всеединства» [3, 63]. Зевакін прожив серед українських селян більше тридцяти років, і раптом, коли в їхній свідомості почало прокидатись почуття національної ідентичності, коли вони відчули себе народом, що має право на власну землю, мову, культуру і традиції, при чому жодним чином не ущемляє права представників інших націй, які завжди жили поруч, його зневага, лють і ненависть до українців вибухає лайкою й погрозами: «Весьо хахлацкое племя перережем. Понял? Пастой! Ми вам Україну дадим; мать тваю!..» [4, 91–92]. У різко поляризованому персональному світі повісті авторка дає читачеві можливість розпізнати за характером не тільки представників різних соціальних кіл, а й певної етнічної ментальності.

На стильовому вияві художнього мислення Галини Журби виразно позначилось тяжіння письменниці до філософського всеохоплюючого осмислення буття. Тому образи-персонажі повісті виписані майстерно, у всій багатогранності людського характеру, причому подані в динаміці розвитку: «Відомо, що духовне багатство особистості – у багатстві, передусім якісному, творчому, її реальних зв'язків із світом. Це закон будови багатогранного характеру» [11, 42].

Такими ж справжніми і надійним, як український чорнозем, постають Лозецький і Палій. Ці чоловіки уже зазнали внутрішніх змін, наповнились духом свободи та намагаються зронити зерна національного духу в свідомість своїх земляків. Зміни, що відбуваються з ними, подані в багатоплощинності людського характеру, адже «різноманітні властивості характерів поєднуються в безмежній кількості комбінацій, химерно змінюються, домінують в одних і пригасають в інших ситуаціях, невпинно формуються внаслідок взаємодії особистості з навколишнім середовищем» [13, 33]. Така багато вимірність і динаміка образів-характерів є в художньому творі запорукою художності.

Прикметною рисою нарративної організації повісті, що виявляє специфіку художнього мислення Галини Журби, є поліфонія й стереофонічність – твір значною мірою побудований на антитетичності «мовних партій» представників двох таборів. По-різному відбуваються розмови в селянській хаті й у панському будинку. Якщо селяни з надією дивляться в завтрашній день – то панів день завтрашній лякає, вони сповнені ненависті до тих, хто вітає народження Української держави.

Зображаючи графа, який вдає, що завжди дбав про селян, допомагав їм й надалі прагне зберегти ті «добросусідські стосунки», письменниця показує його справжнє ставлення до селян: «...такі, які були сотні років тому. Спокійна худоба. Такими все будуть» [7, 34].

Прикметно, що народження вільної особистості із вчорашнього раба Галина Журба пов'язує якраз із пробудженням національної свідомості. Безгогий Петро з милицею, що «нагадував Луку євангеліста з іконостасу», пригрозив товариству милицею й «прохрипів через зуби»: «До України зась всякому заволоцькому сміттю. Не дуже так, панове!» [4, 104]. Панство отетеріло і «немов електричний струм замертвив усе. З розложеними картами в руках, поглядаючи остовпіло на себе, сиділи всі біля столу» [4, 104]. І в тому, що акцент зроблено на враженні, виявляється спорідненість художнього мислення письменниці з імпресіонізмом, в основі якого використання вражень, що втілюють «естетичне ставлення письменника до зображуваної дійсності» [8, 82]. Адже стиль є «діалектичною єдністю композиційно-схематичного плану і того принципу, якому підкоряється композиційно-схематичний план» [9, 240].

Галина Журба вдало використовує в оформленні поліглосья й діалектизми. Навіть прочані, що повертаються з святих місць, висловлюють свою позицію щодо державності України – по дорозі обговорюють наболіле. Ця «діалектична єдність» на рівні персонажного світу виявляється й на лексичному рівні у використанні місцевої говірки: «Буде Україна і без антономії. Мо' ще лучча буде. Думає, велике цабе його антономія, чи там хведерація. Ще його ця антономія занудить» [4, 137]. Адже використання лексичних особливостей місцевої говірки з художньою метою є одним із майстерних прийомів психологізації характеру в прозі, бо «такі незвичайні граматичні й лексичні форми посилюють підтекстове значення слів, нерідко поглиблюють символічність оповіді» [8, 236].

Завдяки використанню у мові персонажів (чи в передачі плину думок) вдало знайдених порівнянь, що набувають символічного звучання, авторці вдається передати найтонші відтінки почуттів, пов'язані з утіленням сподівань на державність: коли з'явився універсал Центральної Ради, Гемень читав його текст «вимовляючи богомільно кожне

слово як-би прочитував текст євангелія» [4, 149]. Таке порівняння універсалу з євангелієм, святим письмом, що передає ставлення до цього документа молодого телеграфіста, підсилює вагу та історичне значення універсалу як переломного моменту в житті не тільки одного села, а цілого народу. Цим порівнянням Галина Журба переносить увагу на внутрішній світ персонажу. Гемень мріє «вступити до війська, бути добрим вояком, гнати ворогів України ідесь в радісним захваті накласти головою» [4, 159]. Кожна думка героя психологічно вмотивована, тому «проекції його свідомості в минуле, сучасне й майбутнє створюють цілісний правдивий образ внутрішнього світу людини» [8, 258].

Яскрава мовна характеристика всього кількома штрихами підкреслює поляризацію персонажного світу на мітингу. Репліки чоловіка з «семітським обличчям», акушерки Полетаєвої та «набундюченого» панича з двору: «Прічом здесь національність?» [4, 179]; «Ето подлость Я пратестую! Я... не пазволю...» [4, 180]; «А кеди-то та Україна била? За цара Гороха, чи за круля Попеля?» [4, 181], сповнені нахабства, ненависті та презирства до всього українського, спрацьовують на створення колективного портрету сатирично-гротескового забарвлення паразитуючих на праці українських селян примітивних, однак пихатих своїм «аристократичним походженням», прихильників «єдиної і неделимой».

Психологічно-особистісна домінанта й домінанта художнього мислення письменниці резонансні. Саме художньою проекцією такої «авторської особистісної активності» є у повісті образ телеграфіста Геменя. Характер цього молодого чоловіка – «це відображена в світлі авторського ідеалу людина» [11, 43]. Гемень – молода людина, що, не тільки чудово орієнтується у вирі політичних подій, а й свідомо займає активну позицію, веде роз'яснювальну роботу серед неграмотних земляків і всім своїм еством вітає державність України. Схожий шлях – «процес національного самоусвідомлення» пройшла в Києві (1912 – 1913 рр.) і Галина Журба: вона чітко визначила своє майбутнє.

Наративна й композиційна стратегія художнього мислення Галини Журби визначається й широтою охоплення подій: авторка зосереджує увагу не тільки на житті українського села. Перипетії пов'язані з долею головного персонажа – Григорія Палія – дають змогу показати «час і простір» української національної революції багатовимірно.

Висновки. У створеній Галиною Журбою мозаїчній картині часопростору національної революції, що включає як координатну пряму глухе волинське село Незабитівку, де пульсує відлуння київських та всеукраїнських подій, значну роль зіграла зорієнтованість письменниці на епічне зображення дійсності. При цьому картина світу, творена Галиною Журбою, є поліфонічною й стереофонічною: знахідкою авторки стала й наративна стратегія, і мовно-стильове забарвлення поліголосся її персонажного світу, і майстерно віднайдені ключові образи-метафори, що допомагають глибоко розкрити процес національного самоусвідомлення волинського селянства. Вважаємо, що повість Галини Журби «Революція іде» – це художній літопис великих випробувань народу, відродження його національного духу, утвердження національної ідентичності. Письменниці вдалося дати цілісну картину цього процесу завдяки резонансності власної особистісно-психологічної домінанти та домінанти художнього мислення, що полягає якраз у етнопсихологічному закоріненні художнього мислення письменниці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрусів С. Ім'я гелленів. Про національний характер українців / С. Андрусів // Дзвін. – 1993. – № 10–12. – С. 110–115.
2. Андрусів С. Модус національної ідентичності : Львівський текст 30-х років ХХ ст. : [монографія] / С. Андрусів. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2000, Тернопіль : Джура, 2000. – 340 с.

3. Грабовська І. Проблема засад дослідження українського менталітету та національного характеру / І. Грабовська // Сучасність. – 1998. – № 5. – С. 58–70.
4. Журба Г. Революція іде / Г. Журба. – Львів : Батьківщина, 1937. – (Хроніка одного села ; Ч. II). Т. 1 – 229 с.
5. Журба Г. Революція іде / Г. Журба. – Львів : Батьківщина, 1937. – (Хроніка одного села ; Ч. II). Т. 2 – 272 с.
6. Ключек Г. Художнє мислення письменника як формотворчий чинник / Г. Ключек // Енергія художнього слова : Збірник статей. – Кіровоград : РВВ Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, 2007. – С. 54–72.
7. Кримський С. Сприймавши серцем, осягнувши розумом : Національні архетипи як втілення долі та історичного досвіду народу / С. Кримський // Віче. – 1993 – Серпень. – С. 76–83.
8. Кузнецов Ю. Б. Імпresіонізм в українській прозі кінця XIX – початку XX ст. : Проблеми естетики і поетики / Ю. Б. Кузнецов. – К. : Зодіак-ЕКО, 1995. – 304 с.
9. Лосев А. Ф. Материалы для построения современной теории художественного стиля / А. Лосев // Контекст. 1975. Литературно-теоретические исследования. – М. : Наука, 1977. – С. 211–240.
10. Мафтин Н. Західноукраїнська та еміграційна проза 20-30-х років XX століття : парадигма реконксти : [монографія] / Н. Мафтин. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2008. – 356 с.
11. Фашченко В. У глибинах людського буття : Літературознавчі студії / В. Фашченко. – Одеса : Маяк, 2005. – 640 с.

REFERENCES

1. Andrusiv S. Imia helleniv. Pro natsionalnyi kharakter ukrainsiv / S. Andrusiv // Dzvin. – 1993. – №10-12. – S. 110–115.
2. Andrusiv S. Modus natsionalnoi identychnosti : Lvivskiy tekst 30-kh rokiv KhKh st. : [monohrafiia] / S. Andrusiv. – Lviv : Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, 2000, Ternopil : Dzhura, 2000. – 340 s.
3. Hrabovska I. Problema zasad doslidzhennia ukrainskoho mentalitetu ta natsionalnoho kharakteru / I. Hrabovska // Suchasnist. – 1998. – № 5. – С. 58–70.
4. Zhurba H. Revoliutsiia ide / H. Zhurba. – Lviv : Batkivshchyna, 1937. – (Khronika odnogo sela ; Ch. II). Т. 1 – 229 s.
5. Zhurba H. Revoliutsiia ide / H. Zhurba. – Lviv : Batkivshchyna, 1937. – (Khronika odnogo sela ; Ch. II). Т. 2 – 272 s.
6. Klochek H. Khudozhnie myslennia pysmennyka yak formotvorchyi chynnyk / H. Klochek // Enerhiia khudozhnogo slova : Zbirnyk statei. – Kirovohrad : RVV Kirovohradskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka, 2007. – S. 54–72.
7. Krymskyi S. Spryiniavshy sertsem, osiahnuvshy rozumom : Natsionalni arkhetypy yak vtilennia doli ta istorychnoho dosvidu narodu / S. Krymskyi // Viche. – 1993 – Serpen. – S. 76–83.
8. Kuznetsov Yu. B. Impresionizm v ukrainskii prozi kintsia XIX – pochatku XX st. : Problemy estetyky i poetyky / Yu. Kuznetsov. – K. : Zodiak-EKO, 1995. – 304 s.
9. Losiev A. F. Materyaly dlia postroeniya sovremennoi teoryy khudozhestvennogo stylya / A. Losiev // Kontekst. 1975. Lyteraturno-teoretycheskye yssledovaniya. – M. : Nauka, 1977. – S. 211–240.
10. Maftyn N. Zakhidnoukrainska ta emihratsiina proza 20-30-kh rokiv KhKh stolittia : paradyhma rekonkisty : [monohrafiia] / N. Maftyn. – Ivano-Frankivsk : VDV TsIT Prykarpatskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stefanyka, 2008. – 356 s.
11. Fashchenko V. U hlybynakh liudskoho buttia : Literaturoznavchi studii / V. Fashchenko. – Odessa : Maiak, 2005. – 640 s.

Статтю подано до редакції 27.09.2017 р.